

ἀσχημάτιστη γλώσσα τους. Ἀλλὰ ἐγράψανε σ' αὐτὴν καὶ τὴν ἐπλουτήσανε ὄχι μόνον μὲ λέξεις καὶ μὲ τρόπους, ἀλλὰ καὶ μὲ ἰδέες καὶ μὲ πνεῦμα.

Λέγω ὅθεν ὅτι ὅταν ὑπάρχῃ γνήσιος συγγραφικὸς οἷστρος, νικᾷ τὰ ἔμποδα τῆς γλώσσης, καὶ κάθε ἄλλο ἔμποδο. Ὡστε ἀμφιβάλλω ἂν ὁ Κ^{ος} Ῥοῖδης μᾶς ἐφανέρωσε τὰ ἀληθινὰ ἔμποδα, ποῦ τὸν ἔκαμαν ν' ἀποφασίσῃ νὰ μὴν ῥεκαλοῦνθῇ συγγράφοντας.

Εἶναι δὲ τοῦτο τὸ ὕστερο ποῦ, περισσότερο παρὰ τ' ἄλλα, μὲ κάνει ν' ἀπαντήσω εἰς τὴν Διατριβὴν τοῦ Κ^{ου} Ῥο-

ῖδης· ἐπειδὴ ἡ ἔμμεση ἐκείνη προτροπή του εἰς τοὺς νέους νὰ μὴ γράφουν εἰς τὴ γλώσσά μας ἐπειδὴ εἶναι φτωχὴ καὶ ἀτελής, μὲ ἐφάνη ἐπικίνδυνη, κ' ἐπιθυμῶ νὰ τὴν ἀποτρέψω. Ἐγὼ ἐξεναντίας συμβουλεύω τοὺς νέους μας, ὅσους αἰσθάνονται ζεστὴν τὴν καρδιά τους, νὰ διαβάσουν καὶ νὰ διαβάζουν τὴν Πάπισσα Ἰωάννα τοῦ Κ^{ου} Ῥοῖδης διὰ νὰ ἐμπνέωνται ἀπὸ αὐτὸν τὸ πνεῦμά της καὶ νὰ φιλοτιμοῦνται νὰ γίνουν καὶ αὐτοὶ συγγραφεῖς ἀντάξιοι τοῦ Ῥοῖδης, ὅστις, στανικῶς τῆς φτωχίας τῆς γλώσσης, (καὶ τοῦ λογιωτατισμοῦ τῆς Παπίσης) ἔκαμε νὰ τὸν θαυμάσουν, καὶ ἐτίμησε τὸ ἔθνος του.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΦΡΟΝΙΜΟΥ ΠΑΤΡΟΣ.

Μετ' εὐχαριστήσεως πάντοτε ἀνεγίνωσκον τὰς φρονίμους ἐν τῇ „Κλειῳ“, τῆς φρονίμου μητρὸς σκέψεις, αἵτινες ἐκάστοτέ μοι παρέχον ἀφορμὴν νὰ σκεφθῶ καὶ ἐγώ, ὡς πατήρ, περὶ πολλῶν πραγμάτων, ἀφορώντων τὴν οἰκογενειακὴν εὐτυχίαν. Τοὺς φίλους τῆς φίλης „Κλειῳς“ Ἀναγνώστας παρακαλῶ εὐμενῶς ν' ἀποδεχθῶσι τὰς ὀλίγας ταύτας γραμμὰς, ὥρισμένας νὰ συμπληρώσωσι κατὰ τὸ ἐνὸν τὰς εὐκρινεῖς καὶ ἀγαθὰς μητρικὰς σκέψεις, ἂν αὐταὶ ἀτυχῶς διεκοπήσαν ὀριστικῶς καὶ ἡ φρόνιμος μήτηρ ἀπεφάσισε πλέον νὰ μὴ τὰς συνεχίσῃ ἐν τοῖς ἐφεξῆς τεύχεσι τοῦ παρόντος περιοδικοῦ. Νομίζω ὅτι ἐκφράζω ὁμόθυμον εὐχὴν ὅλων τῶν Ἀναγνωστῶν καὶ τῶν πλείστων Ἀναγνωστῶν τῆς „Κλειῳς“, παρακαλῶν ἐνταῦθα τὴν σεβαστὴν καὶ φίλην φρόνιμον μητέρα νὰ ἀναλάβῃ τὸν μῆτον τῶν σκέψεών της, διακοπτομένων σήμερον ὑπὸ τῶν ἐμῶν πατρικῶν.

ΤΟ ΦΟΒΗΤΡΟΝ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥ.

Ἀγγλικὴ τις παροιμία λέγει, ὅτι ἐν ἐκάστη οἰκίᾳ ὑπάρχει κεκρυμμένος εἰς σκελετός, οὗ τὴν ὑπαρξίν μόνον οἱ ἐνοικοῦντες γνωρίζουσι καὶ ἀντὶ πάσης θυσίας προσπαθοῦσι ν' ἀποκρύψωσι αὐτὸν ἀπὸ παντὸς ξένου ὀφθαλμοῦ. Καὶ ὅμως οὐδέποτε σχεδὸν κατορθοῦσι διὰ παντὸς νὰ φυλάξωσι τὸν σκελετὸν τοῦτον ἀπὸ τῶν ὁμμάτων τοῦ κόσμου, διότι πολ- λάκις καὶ μάλιστα ὁσάκις οὐδαμῶς ὑποπτεύουσι τοῦτο προβάλλει αἴφνης ἀπὸ τῆς κρύπτης του πρὸς φοβερὰν ἐκπληξίν ἐκείνων, οἵτινες εἶχον ἐγκλείσει αὐτὸν ἐκεῖ.

Καλλιτέρα ταύτης παρομοίωσις οὐδεμία δύναται νὰ ὑπάρξῃ! Ἄς κυττάξῃ ὁ καθείς ἐξ ὑμῶν γύρω του ἐντὸς τοῦ ἰδίου οἴκου καὶ προθύμως στοιχηματίζω, ὅτι ἕκαστος γνωρίζει ἀκριβῶς τὸν σκελετὸν τοῦ καὶ τὸν τόπον, ἐν ᾧ κρύπτεται.

Εἰς τὴν μίαν οἰκογένειαν ὁ σκελετός οὗτος εἶνε ἴσως μαῦρόν τι σημεῖον εἰς τὸν βίον τῶν προγόνων. Κυττάξατε π. χ. τὸν παρασημοφόρον ἐκείνον διπλωμάτην, ἐνδεδυμένον τὴν ἐπίσημον στολὴν του! Μεθ' ὀπόσης ὑπερφηφείας περιπατεῖ! Ὅπουδῆποτε ἂν ᾔνε κατορθωτὸν νὰ ἐπιδείξῃ τὰ πομπώδη σήματα τοῦ οἴκου του, φέρει αὐτὰ ἔμπροσθεν τῶν ὀφθαλμῶν μας καὶ μᾶς ἐξαναγκάζει νὰ κλινώμεν τὸν αὐχένα πρὸ τῆς δόξης καὶ τῆς λάμπειάς του. Καὶ ἐν τούτοις καθ' ἐκάστην ἡμέραν ὑπάρχει μία ὥρα, καθ' ἣν τὸ εὐγενὲς καὶ κυανοῦν αἷμα τοῦ κατόχου τοῦ θερμαίνεται δυσάρεστως καὶ ἡ ὥρα αὕτη εἶνε ὅταν ἔρχεται ὁ κουρεύς του νὰ τὸν ξυραφίσῃ. Πᾶσαν πρωίαν ἀφ' οὗ μετ' ἀπείρους καὶ βαθείας υποκλίσεις ἀπομακρυνθῇ οὗτος, ἀνοίγεται ἐλαφρὰ ἐλαφρὰ μία ὁπλὴ ἐκεῖ εἰς τὴν ἱματιοθήκην ἢ εἰς τὸ παρακείμενον ἑρμάριον καὶ προβάλλει μετὰ χλευαστικοῦ μειδιάματος ἡ λευκὴ καὶ ὀστεώδης κεφαλὴ τοῦ σκελετοῦ, διότι . . . ὁ πάππος τοῦ ἐν τιμαῖς καὶ ἀξιώμασι ζῶντος ἀνδρὸς ἦτο ποτε κουρεύς. Ἰδοὺ ἤδη αὐτὸς ἐκεῖ κἀθηται ὡς σκελετός τοῦ οἴκου, τρίζων τοὺς ὀδόντας καὶ κεκλεισμένος ἐν τῷ ἑρμα-

ρίῳ καὶ ὁσάκις ἐξέλθῃ κουρεὺς εἰς τὸ δωμάτιον ἢ ἐγγὺς τοῦ ἀκούσῃ ἐκφωνουμένην τὴν λέξιν „κουρεὺς“, προσβάλλει ἐκ τῆς κρύπτης ἀπειλητικῶς τὴν ξηρὰν χεῖρα. Ἀλλοίμονον δὲ ἂν κατορθοῦ καὶ ἅπαξ μόνον νὰ ἐξέλθῃ ἐκεῖθεν καὶ νὰ φανῇ εἰς τὸν κόσμον ὀλόκληρος!

Ἄλλ' ἂν ποτε ἅπαντες οἱ τεθαμμένοι σκελετοὶ ἐξήρχοντο δια μιᾶς καὶ συνήρχοντο ἐπὶ τὸ αὐτό, ὅποιον ἀλλόκοτον συνέλευσιν θὰ ἐβλέπομεν τότε! Ἐδῶ μὲν θὰ ἦτο γέρων τις Ἰουδαῖος, ὑπολογίζων τὰ ἄδικα καὶ ἀνυπολόγιστα κέρδη του, ἐκεῖ αὐτόχειρ τις φέρων τὸν βρόχον περὶ τὸν τράχηλον καὶ ἀμέσως παρ' αὐτὸν θὰ ἴσταντο θελκτικὰ χορεύτρια ἢ νεογέννητὰ βρέφη θὰ ἐξέπεμπον σπαραξικαρδίους κραυγὰς, ὀλίγον ἀπωτέρω κατὰδικὸς τις θὰ ἔσυρε τὰς βαρεῖας ἀλύσεις κατόπιν του, δὲν θὰ ἔλλειπε δὲ καὶ μέγα τι κατὰστιχον ὡς σκελετός, σαπρὸν καὶ διεφθαρμένον, ἐξ οὗ μόνον ἐν φύλλον διετηρήθῃ σῶον καὶ ἀβλαβές, μόνον εἰς ἀριθμὸς φαίνεται ἐπ' αὐτοῦ εὐδιακρίτως καὶ ἐναργῶς, ὡς ἀνελ τῶρα νεοστὶ ἐγράφη — ὁ πλαστογραφημένος οὗτος ἀριθμὸς.

Ὁ σκελετός ὅμως ἐκεῖνος, ὅστις συνθηδέστατα κρύπτεται ἐν ταῖς οἰκίαις καὶ μετὰ μεγίστης προσοχῆς ἐπιτηρεῖται εἶνε — ὁ τῆς πενίας.

„Ἡ πενία, λέγει μέγας τις σοφός, εἶνε τὸ μέγα μυστικόν, ὅπερ τὸ ἥμισυ τῆς ἀνθρωπότητος ἐκ παντὸς τρόπου προσπαθεῖ ν' ἀποκρύψῃ ἀπὸ τοῦ ἐτέρου ἡμίσεως.“

Ὁ ὠχρὸς οὗτος καὶ κοιλόφθαλμος σκελετός εἶνε πολ- λάκις ἐγκεκλεισμένος ἐν ἑρμαρίοις ἐπικεχυρωμένοις καὶ εἶνε τόσο ἀναιδής, ὥστε ἀδιακώπως προσπαθεῖ νὰ ἐξαγάγῃ τὴν δυσειδῆ κεφαλὴν του καὶ ἐκ τῆς ἐλαχίστης τοῦ ἑρμαρίου τοῦ ῥωγμῆς, καὶ ὡς οὐδεὶς ἄλλος σκελετός προδίδει τὴν παρουσίαν του ἀκριβῶς ὁσάκις τις οὐδόλως ἐπιθυμεῖ τοῦτο. Ἡ ἀνίατος νόσος τῆς ἐποχῆς μας εἶνε νὰ θέλωμεν „νὰ φαινόμεθα ἄλλο παρ' ὅ,τι εἴμεθα“, διότι ἀπὸ τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου οὐδέποτε ἐπεκράτησε τόσο γενικὴ τάσις, τόσο θερμὸς πόθος νὰ ᾔνῃ τις πλούσιος ἢ μᾶλλον νὰ φαίνεται πλούσιος, ὅση παρατηρεῖται σήμερον εἰς ὅλγας τὰς τάξεις τῆς κοινωνίας.

„Ὀλίγιστα αὐτοχειρίαι γίνονται ἐκ πραγματικῆς ἐνδείας, λέγει ὁ ἴδιος σοφός, διότι σπανίως θ' ἀκούσῃ τις, ὅτι ἠτύκοντῃσεν ὁ τάδε στερούμενος καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου, συχνότατα ὅμως αὐτοκτονοῦσιν οἱ πολλοί, διότι ἐστερηθῇσεν τῆς ἰδιωτικῆς των ἀμάξης.“

Ἀπασα αἱ τάξεις τῆς κοινωνίας κατελήφθησαν, ὡς φαίνεται, ὑπὸ τοῦ νοσηροῦ πόθου τοῦ νὰ φαινῶνται πλουσιώτεροι ἢ ὅσον πραγματικῶς εἶνε, διὰ τοῦτο δὲ οὐδόλως δι- στάζουσι καὶ τὴν μεγίστην θυσίαν νὰ ὑποστώσι μόνον καὶ

Η ΠΑΝΑΓΙΑ τοῦ Μουρίλλου.

μόνον ὅπως ἀποκρύψωσι τὸν σκελετὸν τῆς πενίας ἀφ' ὧν τῶν ἀνθρωπίνων βλεμμάτων· ὁ ἔχων π. χ. ἐτήσιον εἰσόδημα 1200 δραχμῶν θέλει οἱ γείτονές του νὰ τὸν ἐκτιμῶσι τοῦλάχιστον μὲ 2000 δραχμῶν μισθὸν κατ' ἔτος καὶ ὁ ἔχων ἐν ἑκατομύριον αἰσχύνηται, ἂν εὐρεθῇ τις νομίζων, ὅτι δὲν ἔχει περισσότερα τῶν δύο. Οὐδεὶς ὅμως ἐξ ὧν τούτων αἰσθάνεται τὴν ἀρνητικὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως „πλούσιος“, διότι ἄλλως ἅπαντες θὰ ἐγνώριζον, ὅτι ἕκαστος δύναται νὰ γίνῃ „πλούσιος“, ὅταν ἔχῃ τὴν πρὸς τοῦτο σταθερὰν θέλησιν.

Μία μόνη ἀδιάσειστος ἀπόφασις ἀρκεῖ πρὸς τοῦτο. Πήγαινε εἰς τὸ ἐρμάριον, ἐνθα μετὰ τόσου φόβου ἔχεις κεκρυμμένον τὸν σκελετὸν τῆς πενίας, στρέφον τὸ κλεῖθρον καὶ ἐξαγάγε τῆς φυλακῆς τὸ ἀπαίσιον καὶ φοβερόν μορμολύκειον, ὕπερ ἄοράτως κατατῦρανναι σὲ καὶ τοὺς σούς, ἐπιδρᾷ εἰς πᾶσαν σου πράξιν καὶ ἐμποδίζει πᾶσαν ἐλευθέραν τῆς ψυχῆς σου ἀπόφασιν, — ἐλευθέρωσον αὐτὸ καὶ μετ' ἀπορίας θὰ ἴδῃς μετ' ὀλίγον, ὅτι δὲν δύναται νὰ ὑποφέρῃ τὰς φωτεινὰς τοῦ ἡλίου ἀκτῖνας, θὰ διαλυθῇ εἰς καπνὸν καὶ σαπρίαν καὶ θὰ ἐξαφανισθῇ παντελῶς ἅμα ὡς παύσης νὰ ἐντρέπεσαι δι' αὐτό.

Πόσας εὐφροσύνας τοῦ βίου μας καθιστῶμεν πικράς, πόσας βιωτικὰς δυσχερείας καὶ ἀπογοητεύσεις ἡμεῖς αὐτοὶ προκαλοῦμεν διὰ τῆς ἐναγωνίου ταύτης φυλακῆς τοῦ μυστικοῦ, ὅτι, καίτοι ἐν εὐπορίᾳ ζῶντες, δὲν εἴμεθα ἀκριβῶς βαδύπλουτοι!

Ἵπάρχουσιν οἰκογένειαι μεγάλως ἀγαπᾶσαι τὰς καλὰς τέχνας καὶ τὴν μουσικὴν. Ὅποια ἀπόλαυσις αἰθερία καὶ ἀνεκτίμητος θὰ ἦτο δι' αὐτάς, ἂν ἤκουον ἐκλεκτὴν τινα τινὰ μουσικὴν συναυλίαν ἢ λαμπρόν τι δρᾶμα! Τὰ μέσα ὅμως αὐτῶν δὲν τοῖς ἐπιτρέπουσι νὰ μισθώσωσι τὰς θέσεις ἐκεῖνας, ἃς συνεινίζει νὰ καταλαμβάνῃ ἐν τῷ θεάτρῳ ὁ δεῖνα ἢ δεῖνα συγγενής, ἐκ τούτου δὲ ἀναγκάζονται ἐν ἐκ τῶν δύο νὰ πράξωσιν, ἢ νὰ υποβληθῶσιν εἰς τὴν δυσανάλογον ταύτην πρὸς τὰ εἰσοδήματά των δαπάνην καὶ νὰ ἐξοικονομήσωσιν αὐτὴν ὕστερον εἰς ἄλλα ἀναγκαϊότερα πράγματα, ἅτινα δὲν φαίνονται εἰς τὰ ὅμματα τοῦ κόσμου, ἢ ἐφευρίσκουσι παντοειδεῖς ψευδεῖς προφάσεις, ὅπως ἀποστῶσι τῆς εὐγενοῦς ψυχαγωγίας. Μόνον τὴν ἀληθινὴν καὶ ἀπλὴν μέσσην ὁδὸν οὐδέποτε ἀκολουθοῦσι, κατ' οὐδένα λόγον πειθονται νὰ μισθώσωσιν ἐφθηνότεραν τινα θέσιν, διότι ὁ ἐν τῇ οἰκίᾳ σκελετὸς δὲν ἐπιτρέπει τοῦτο.

Ἔρχεται τὸ Πάσχα, τὰ Χριστούγεννα ἢ ἄλλη τις ἐπισημὸς ἑορτὴ, πλήρης χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης. Χαρᾶς; ὦ, ὅχι! χαρᾶς εἶνε μόνον διὰ τοὺς μὴ κρύπτοντας σκελετὸν τινα ἐν τῷ οἴκῳ των· ὅπου ὅμως τὸ ἀπαίσιον τοῦτο φόβητρον τηρεῖται κεκλεισμένον, ἐκεῖ ἔχει ἀκόμη ἀρκετὴν δύναμιν, ὅπως πᾶσαν ἡδονὴν, πᾶσαν ἱλαρότητα μεταβάλλῃ εἰς πικρίαν καὶ δυστυχίαν. Αὐτὸ μᾶς βιάζει μέχρι λεπτοῦ νὰ υπολογίζωμεν τὴν ἀξίαν τῶν δώρων, τὰ ὅποια θέλομεν νὰ κάμωμεν, διότι φυσικῶς „πᾶν ὅ,τι δύναται οἱ ἄλλοι νὰ πράξωσι, ὀφείλομεν καὶ ἡμεῖς νὰ τὸ πράξωμεν, ἂν θέλομεν νὰ μὴ ἐγερθῇ ἢ φοβερὰ ὑπόνοια ὅτι εἴμεθα — πτωχότεροι ἐκεῖνων.“

Ὅταν λαμβάνωμεν παρὰ τῶν φίλων μας δῶρόν τι πλουσιώτερον τοῦ ὑφ' ἡμῶν δοθέντος, αἰσθανόμεθα ἑαυτοὺς κατησχυμένους καὶ τρέμοντες λογαριάζομεν πῶς θὰ δυνηθῶμεν κατ' ἄλλον τρόπον νὰ τοῖς ἀνταποδώσωμεν τὰ ἴσα. Ψυχρὸς ἰδρῶς τότε μᾶς περιρρέει, διότι αὕτη ἀκριβῶς εἶνε ἡ στιγμή, καθ' ἣν τὸ αἰχμάλωτον τῆς ἐνδείας φάσμα μετὰ τῆς δυ-

νάμεως κρούει τὴν θύραν τῆς εἰρκτῆς του, ὥστε ὁ ἀπαίσιος οὗτος κρότος καταπνίγει πάντα τὸν ἐκ τῆς χαρμολύνης ἐορτῆς θόρυβον.

Πόσον ἀλλοίαν ὄψιν θὰ εἶχεν ἡ ἐορτὴ ἐντὸς οἴκου μὴ διατελοῦντος ὑπὸ τοιοῦτον ἀσπλαγχνον καὶ φοβερόν. σκῆπτρον. Τότε δίδει τις ἐξ ὅλης καρδίας ὅ,τι ἔχει καὶ δύναται νὰ δώσῃ, ἐὰν δὲ ποτε λάβῃ δῶρα δεκαπλασίας ἀξίας ἢ τὰ ἰδικά του, τόσον τὸ καλλίτερον! Οἱ δωρηταὶ του εἰχον φυσικῶς πλείοτερα ἢ αὐτός. Οἱ εὐτυχεῖς! νομίζει τις σχεδὸν ὅτι πρέπει νὰ τοῖς φθονήσῃ τὴν εὐδαιμονίαν ταύτην τοῦ δίδειν, ἐὰν δὲν ἦσαν φίλοι προσφιλεῖς ἢ συγγενεῖς ἀξιοὶ βεβαίως ν' ἀπολαύσωσι τὴν χαρὰν, ὅτι ἔδωκαν εἰς ἡμᾶς πλούσια δῶρα. Μοὶ εἶνε τῷ ὄντι ὅλως διόλου ἀκατανόητον, διὰ τί ἀκριβῶς νὰ θεωρῇται τοῦτο ὡς ἀφορμὴ αἰσχύνῃς ἢ ταπεινώσεως.

Διὰ τοῦτο ἀνοίξατε εὐθαρσῶς τὰς πύλας, ὅπισθεν τῶν ὁποίων κρύπτεται τὸ φάσμα τῆς πενίας καὶ ὑψώσατε τὸν αὐχένα ἔμπροσθεν ἐκείνων, οἵτινες ἐκπληκτοὶ καὶ εἰσέτι ἀφρόνως κρατοῦντες δέσμιον τὸν σκελετὸν, ἔχουσι τὴν ἀνανδρίαν νὰ ὑπομένωσιν, ὅπως πᾶσα ἀπόλαυσις των, πᾶσα χαρὰ καὶ πᾶσα διασκέδασις ἀναμιγνύηται μετὰ πικρᾶς χολῆς διὰ τοῦ δυσειδοῦς μορμολυκείου. Ἡ ἐκπληξίς των ἄλλως τε δὲν θὰ διαρκέσῃ ἐπὶ πολὺ, διότι μόνον τὸ „μυστηριώδες“ ἐλκύει τὴν προσοχὴν τοῦ κόσμου. Ἀφ' οὗ ἀπαξ φανερωθῇ καὶ γίνῃ τι κατάδηλον εἰς τὰ ὅμματα τῶν ἀνθρώπων, οὐδεὶς πλέον στρέφει πρὸς αὐτὸ τὰ βλέμματα, καὶ ἅμα ὡς διαλυθῇ πᾶσα ἀμφιβολία περὶ τοῦ πόσας ἄρα γε δραχμὰς ἐξοδεύεις καθ' ἑκάστην, οὐδεὶς θ' ἀπορρῇ πλέον ὅτι ζῆς ἀναλόγως πρὸς τὸ ποσὸν τῶν ὑλικῶν σου πόρων. Ὅστις σὲ ἡγάπα καὶ σὲ ἐξετίμα πρότερον, θὰ ἐξακολουθῇ περισσότερον νὰ σὲ ἀγαπᾷ καὶ νὰ σὲ ἐκτιμᾷ, ὅστις δὲ ἐπεζήτηε τὰς σχέσεις σου μόνον χάριν τῆς ὑποτιθεμένης μεγάλης σου περιουσίας, αὐτὸς δὲν εἶνε κῆριμα ἂν σὲ ἀφήσῃ.

Τοιοῦτον εἶνε τὸ φάσμα τῆς πενίας! Ἀλλ' εἶνε πρέπον ἄρα γε ν' ἀπαλλάξωμεν τῶν δεσμῶν καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους ἐν ταῖς οἰκίαις ἡμῶν σκελετούς; Τὸ ζήτημα εἶνε δυσεπίλυτον, διότι τοιοῦτοτρόπως δύναται τις πολλάκις νὰ χάσῃ ἀξιώματα καὶ τιμὰς ἢ ν' ἀναγκασθῇ νὰ κατέλθῃ βαθμῖδας τινὰς ἐν τῇ κοινωνίᾳ.

Πάντα ὅσα ἀνωτέρω εἶπον στηρίζονται ἐπὶ διδαγματῶν ἐκ τῆς ἰδίας μου πείρας, ὁσάκις δὲ ἐγὼ αὐτὸς εἶδον τὸν „σκελετον“ τοῦτον ἀφ' ἑαυτοῦ φανερωθέντα καὶ ἐξεληθόντα εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, πάντοτε διελύθη εἰς καπνὸν καὶ ἐξηφανίσθη ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς. Πανταχοῦ ἐπανελαμβάνετο ὅ,τι πρὸ ὀλίγου ἔλεγον περὶ τῆς πτωχείας· οὐδεὶς ἄνθρωπος ἐσυλλογίζετο πλέον ἐκεῖνο, ὅπερ δὲν ἦτο πλέον ἀπόκρυφον. Ἐκεῖνοι οἵτινες εἶχον τὴν γενναιότητα δοθείσης εὐκαιρίας ἀταράχως νὰ ὁμολογήσωσι τὴν ἀλήθειαν, οὐδέποτε πλέον ἠνωχλήθησαν δι' ὑπαινιγμῶν καὶ χαιρεκάκων παρατηρήσεων περὶ καταστάσεως, ἥτις ἐπῆλθεν ἀνευ ἰδίας ἐνόχῃς καὶ ἦτον ἀμετάβλητος. Κατὰ τὴν ἐμὴν λοιπὸν πατρικὴν κρίσιν ἃς ἀποβάλλωμεν τῶν οἰκιῶν μας ὅλους τοὺς ἐν αὐταῖς βαθύως ἐγκεκλεισμένους σκελετούς, ἃς ἀναγκάσωμεν αὐτοὺς νὰ δειχθῶσιν εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, εἰς τὴν ζωογόνον τῆς φύσεως αὔραν, ἐν ἣ δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἡ λεγομένη σαπρία καὶ ἀποσύνθεσις χωρὶς ν' ἀναβλαστήσῃ ἐξ αὐτῆς νέα ζωή.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει.